

Göteborgs universitet
Psykologiska institutionen

UTVÄRDERING AV SAMVERKANSTEAM BARN OCH UNGA I LERUMS KOMMUN

Cecilia Hedberg & Kristin Flebus
Studentfirman, HT24
8:e terminen, Psykologprogrammet
Handledare: Niklas Rydbo

Syftet med rapporten var att utvärdera behovet av Samverkansteam barn och ungas (SAM-teamet) insatser i Lerums kommun, samt om några förändringar behöver genomföras. Tillvägagångssättet för arbetet utgick från elva semistrukturerade intervjuer som analyserades med tematisk analys. De teman som framkom var *struktur, tillgänglighet, återkoppling, behov* och *bidrag*. Resultatet visar att det finns ett behov av samordnade insatser för barn och unga samt deras föräldrar men att vissa förändringar vore värdefulla. Dessa förändringar handlade framför allt om den övergripande strukturen kring teamet samt teamets tillgänglighet. Slutsatserna var därför att teamet bör finnas kvar men med möjliga utvecklingsområden för ett ännu mer ändamålsenligt arbete.

Bakgrund och Syfte

Lerums kommun ansökte till Studentfirman på psykologprogrammet vid Göteborgs universitet om att utvärdera deras Samverkansteam barn och unga (SAM-teamet) i Lerum. SAM-teamets uppdrag startade 2019, då under Vårdsamverkan SAMLA, med syfte att "*stärka första linjens förmåga att möta psykisk ohälsa hos barn och unga*" (Utdrag ur uppdragsförfrågan, 2024) genom tidiga samordnade insatser (TSI) mellan primärvård, elevhälsa och socialtjänst. Projektet innefattade en styrgrupp och en arbetsgrupp. År 2021 genomfördes en utvärdering som utmynnade i att styrgruppen lades ned medan arbetsgruppens insatser fortlöppte, dock i minskad omfattning. I dagsläget arbetar tre personer i SAM-teamet (psykolog, socionom, skolpsykolog).

Syftet med denna utvärdering är att undersöka om behovet av dessa samverkande insatser finns kvar idag och om det behöver ske några förändringar kring hur SAM-teamet arbetar. Därför utgår denna utvärdering från uppdragsgivarens frågeställningar:

- 1) *Finns behovet kvar av denna samverkansmodell?*
- 2) *Om den ska finnas kvar, behöver den förändras?*

Axelsson och Bihari Axelsson (2013) skriver att samverkan enkelt uttryckt kan definieras som att "verka tillsammans". Alltså att uträtta eller göra något tillsammans med andra. Vidare innebär samverkan att överskrida gränser. Dessa gränser kan vara av disciplinär karaktär - att samverka mellan olika kunskapsområden eller discipliner, av organisatorisk karaktär - att samverka mellan olika organisationer, och av professionell karaktär - att samverka mellan olika yrkesgrupper och professioner. Det kan också innebära att samverka mellan olika samhällssektorer (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

Ofta sker samverkan över flera gränser samtidigt. Att exempelvis samverka mellan olika sektorer - intersektoriell samverkan, innebär också en interorganisatorisk samverkan, en interprofessionell samverkan och en interdisciplinär samverkan (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

I takt med att välfärdssamhället och välfärdstjänster har blivit alltmer komplexa idag (bland annat på grund av ett ökat antal organisationer, privatisering och specialisering av professioner och samhällsfunktioner) har behovet av att samverka ökat. Däribland när det kommer till att stödja utsatta barn och unga med sammansatta behov. Genom att integrera aktörer - samordna insatser och samarbete mellan gränser, är syftet att barnens behov bättre ska tillgodoses. Men också att

kraven från omgivningen lättare ska kunna hanteras. Därtill är syftet med samverkan att arbeta mer effektivt. Detta i form av exempelvis bättre måluppfyllelse, utnyttjande av resurser på ett mer ändamålsenligt vis, samt att förbättra kvaliteten och tillgängligheten på de insatser och tjänster som erbjuds (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

För att samverkan ska kunna nå framgång är det av vikt att det finns en tydlig gemensam ledning som tidigt i ett projekt ägnar tid åt förberedelser och att kontinuerligt utveckla förutsättningarna för arbetet. Detta arbete bör göras av de som har mandat i att bland annat fördela ekonomiska resurser eller formulera policys, samt sätta ramar för samverkansuppdraget.

En förutsättning för att samverkanssystems legitimitet, såväl inåt till medlemmar som utåt till omgivningen, är att det sker personliga möten mellan huvudmännen/medlemmarna samt att det är en transparent process där det finns ett legitimt forum med grundregler som är klara och tydliga för alla inblandade. Om det inte finns en uppfattning om att den gemensamma ledningen för samverkanssystemet är legitim, är det svårt att utdela mandat till de som representerar systemet. Det i sin tur kan leda till svårigheter i att utveckla motivation och i förlängningen bedriva arbetet.

Även fördelning av resurser och styrning av resurser påverkas av systemets legitimitet. Vilket arbete som ska genomföras behöver matcha de resurser som ges. Fungerande samverkan bygger på en dialog inom och mellan alla aktörer, såväl operativa som ledning, och kan således inte enbart äga rum på en operativ nivå. Till detta hör att tillit mellan aktörerna i samverkanssystemet, såväl ledning som representanter, är en förutsättning för att lösa uppdraget. Genom tillit skapas flexibilitet vilket öppnar upp handlingsutrymme kring problemlösande moment (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

För att säkra kvaliteten i arbetet krävs att man gör kontinuerliga utvärderingar av verksamheten och verksamhetens utfall. Detta ansvar ligger på huvudmännen. När samverkan inte fungerar riskerar berörda personer att falla mellan stolar eller bli kontinuerligt omflyttade mellan aktörer utan att någon vill ta ett ansvar. Att utvärdera samverkande insatser är därför nödvändigt. Utvärdering innebär att följa upp de insatser som görs, både i syfte att utvärdera kvaliteten på insatserna och effektiviteten i hur insatserna samordnas. För att utvärdera effekten av samverkande insatser behövs det antingen en jämförbar kontrollgrupp som man ställer de samverkande insatserna mot, eller att man jämför insatserna över tid och följer dess utveckling (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

Ett inneboende problem i utvärdering av samverkande insatser är svårigheten i att isolera och mäta vilka särskilda aspekter av insatserna som gett effekt. Dessutom är många effekter av samverkande insatser långsiktiga vilket kräver utvärdering och uppföljning på längre sikt. Generellt sett visar flera utvärderingar av olika samverkande insatser på positiva effekter i form av ett ökat engagemang mellan de inblandade aktörerna, förbättrad kontakt och kommunikation sinsemellan, samt att professionell kompetens spiller över bland inblandade aktörer (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

Samverkande insatser är också utsatta för hinder i olika former. Bland annat strukturella hinder i form av att de olika verksamheterna kan vara underkastade olika regler och föreskrifter samt om de har ekonomiska restriktioner och politiska direktiv på sig som inte linjerar med varandra. Vidare kan kulturella skillnader försvåra arbetet när olika organisationer och professioner exempelvis har olika värderingar kring syftet med sitt arbete. Det finns dessutom inget självändamål i samverkan eftersom det tar tid i anspråk. Samordnade insatser kräver organisering och planering vilket kan leda till att det operativa arbetet blir lidande, vilket i sin tur kan gå ut över eventuella patienter och klienter. Med det sagt finns det mycket att vinna på

samverkan förutsatt att en förståelse för komplexiteten i sådana insatser finns (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

Metod

Tillvägagångssätt

Utvärderingen av SAM-teamet startade den 28/10 - 2024 via ett zoom-möte med uppdragsgivaren samt ett flertal andra centrala personer kring teamet. Mötet ämnade tydliggöra vad uppdragsgivaren ville ha hjälp med samt hur vi skulle gå tillväga. Vi bestämde att utvärderingen skulle genomföras via intervjuer och ske digitalt. På mötet kom vi även överens om att utifrån ramen på detta arbete utvärdera teamets arbete utifrån de professionellas perspektiv snarare än de som tagit emot insatser av teamet.

Därefter träffade vi de som arbetar i SAM-teamet på ett ytterligare zoom-möte den 4/11 - 2024 för att samla kunskap om hur arbetet sett ut historiskt, vilka utvärderingar som gjorts samt hur arbetet bedrivs idag.

Intervjuer hölls med elva deltagare och skedde digitalt mellan den 12/11 - 6/12 - 2024. Efter att vi avslutat intervjuerna och renskrivit dessa påbörjade vi bearbetning och analysering av materialet via tematisk analys (se överväganden och tillvägagångssätt under avsnittet Dataanalys nedan). När detta var gjort började vi skriva rapporten som utgör grunden för själva utvärderingen och vårt uppdrag.

Förutom att avrapportering, som sker genom inlämning av den färdigskrivna rapporten, ska underlaget presenteras muntligt den 16/1 - 2025 inför det som kallas NOSAM-gruppen (Närområdessamverkan Alingsås och Lerum - Barn & unga).

Deltagare

Deltagarna till intervjuerna valdes ut och förmedlades av uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren fick till sig att ta fram ett urval av personer från olika organisationer med olika insyn i SAM-teamets arbete för att i bästa möjliga mån kunna uttala sig om deras arbete och insatser. Elva deltagare inkluderades med professioner inom skola, primärvård, specialistvård och socialtjänst. Teamet själva utgör tre av dessa deltagare och arbetar som psykologer inom skola och primärvård samt som socionom inom föräldrastödjande verksamhet.

Material

Datainsamlingen utgick från semistrukturerade intervjuer. En intervjuguide upprättades med ett antal förutbestämda frågor som var utformade för att på ett så hjälpsamt och heltäckande vis kunna utvärdera SAM-teamets arbete. Alla frågor i intervjuguiden ställdes till samtliga deltagare. Därtill ställdes olika följdfrågor och ytterligare tillägg till samtalen gjordes beroende på vilka svar och teman som utvecklades hos respektive deltagare.

Intervjuerna skedde digitalt med samtliga deltagare och tog mellan 30–60 minuter. Vid varje intervjutillfälle ansvarade en av oss för att leda samtalet medan den andra främst antecknade det som sas. Den som antecknade kunde dock också komma med följdfrågor och förtydliganden etcetera. Efter varje intervju renskrev vi intervjuerna för att få med det vi missat eftersom vi då hade intervjun färskt i minnet.

Dataanalys

Eftersom arbetet är av kvalitativ karaktär har analyserandet av materialet gjorts genom tematisk analys. Tematisk analys är ett hjälpsamt sätt att analysera data oberoende av teoretisk ansats. Det är ett flexibelt verktyg att använda på så sätt att den har förmåga att fånga både generella och mer detaljerade och komplexa nivåer i materialet.

Vi har utgått från en induktiv ansats vilket innebär att teman har identifierats utifrån dataunderlaget, snarare än utifrån en teoretisk ansats (Brown & Clarke, 2006).

På varsina håll inledde vi med att bekanta oss med materialet. Därefter skapade vi initiala koder för olika utdrag i materialet för att sedermera hitta mer generella teman i underlaget. Detta jämförde vi sedan med varandra för att fastslå teman och namnge dessa.

Resultat

Resultatet nedan presenteras utifrån frågeställningarna: *Finns behovet kvar av denna samverkansmodell? Om den ska finnas kvar, behöver den förändras?*

Struktur

En aspekt som framkommer i intervjuerna är att SAM-teamet bedriver sitt arbete utan tydliga direktiv. Det finns ingen aktör som följer teamets arbete, som utvärderar effekten eller resultatet av det de gör och heller ingen som ger dem särskild styrning i vad som förväntas utav dem. Ett behov som lyfts är att kontinuerligt utvärdera SAM-teamets arbete och vilken effekt deras insatser får. Det finns ett flertal samverkansinsatser i kommunen och det framkommer en önskan om att utvärdera hur dessa används på bästa sätt, om alla behövs och ger önskvärda resultat.

Utöver att utvärdera insatser finns frågor om hur behovet ser ut i målgruppen och om SAM-teamets resurser täcker detta. Det beskrivs även önskvärt att låta barn och familjer utvärdera de insatser som ges.

Under den första projekttiden (2019 - 2021), innan den föregående utvärderingen gjordes (2021), bestod SAM-teamet av en arbetsgrupp och en styrgrupp. Efter att den första projekttiden tog slut behölls arbetsgruppen men styrgruppen avsattes vilket gjorde att strukturen för arbetsinsatserna i arbetsgruppen försvann. Det dagliga arbetet löper på väl men SAM-teamet är i behov av någon som ger dem mandat, som legitimerar dem som team samt deras funktion. Ytterligare behov uttrycks kring en part att vända sig till rörande frågor, kring beslutsfattande och en aktör som teamet har att rapportera till.

Vidare önskemål som beskrivs är behovet av någon som står bakom uppdragsbeskrivningen, som vid behov kräver att denna uppdateras likväl som att projektplan och övriga styrdokument justeras och kompletteras. Det framgår finnas en otydlighet kring om det är den gamla projekttidens projektplan och uppdragsbeskrivning som gäller, eller om nya underlag ska antas. Det framkommer även det att vissa av SAM-teamets olika roller inte har någon bestämd eller fast procentuell arbetstjänst. Eftersom flera i teamet arbetar med liknande frågor i sina andra uppdrag är det inte helt givet när SAM-teamets arbete sker.

På en mer generell nivå uttrycker respondenterna att det saknas struktur och styrning kring samverkan inom flera verksamheter i Lerums kommun. De beskriver hur kommunen tillhandahåller flera vårdande, stödjande och lärande insatser, däribland SAM-teamet, men om, när och hur aktörerna till dessa samverkar, råder det oklarheter kring. Det framkommer att det bland annat har att göra med verksamheternas uppdragsbeskrivningar. Bristfälliga eller missvisande

föreställningar kring sitt eget eller andra verksamheters uppdrag framstår leda till konflikter, maktkamper av olika slag samt outnyttjade resurser. Då det framgår att samverkan är en viktig del i socialt arbete och en vilja hos respondenterna uttrycks om att samverka mera, men det beskrivs ottydligt kring vad samverkan innebär samt hur det ska gå till.

Tillgänglighet

I intervjuerna har respondenterna framfört att man önskar mer information om vilka SAM-teamet är, vad de heter, hur uppdraget ser ut och när det är lämpligt att vända sig till teamet. Det uttrycks att det vore bra om det fanns mer tydlig och lättillgänglig information att läsa för personalen om när, var och hur SAM-teamet kan eller ska kontaktas. Därtill hänvisning till en hemsida eller broschyrer att dela ut till föräldrar och barn. Det faktum att SAM-teamets synlighet beskrivs som relativt liten upplevs påverka i vilken grad man väljer att vända sig till dem. Därför uttrycker respondenterna ett behov av att göra mer reklam för SAM-teamets arbete och insatser.

Baserat på att det finns flera olika verksamheter att vända sig till vad gäller insatser för barn och föräldrar i Lerums kommun, uppmärksammar respondenterna ett behov av att förtydliga och skapa struktur i när man vänder sig till respektive verksamhet. Det framkommer att det vore önskvärt med ett förtydligande kring vilka barn som kan få hjälp av SAM-teamet, om det är baserat på var de är listade eller vilka skolor de går i samt vilka aktörer som kan aktualisera barn till teamet.

Andra aktörer såsom Plattform Lerum och UPH-verksamheter beskrivs vara lättare att komma i kontakt med jämfört med SAM-teamet. Vet man vad man ska leta efter eller känner någon i teamet så är SAM-teamet lätta att få tag i. Men för flera aktörer och inte minst för föräldrar uttrycker respondenterna att det saknas lättillgänglig åtkomst till teamet. Framför allt vad gäller användarvänliga underlag för dokumentation. De aktualiseringsblanketter som fylls i när barn/ungdom aktualiseras, önskas vara kortare och enklare i sin utformning. Respondenterna uttrycker även en önskan om att teamet åker runt och presenterar sig och sitt uppdrag för att på så vis bli mer uppmärksammade och använda.

Med bristande synlighet finns det risk att man inleder nya samverkansprojekt i kommunen och på så sätt skapar mer förvirring kring vart man ska vända sig när det finns barn i behov av samordnade insatser, samt att resurser blir outnyttjade. Å andra sidan, även om man vet att SAM-teamet finns, uttrycks en föreställning om att teamet inte har möjlighet att ta emot fler ärenden på grund av deras storlek. Att det därför inte är någon idé att aktualisera barn och unga i SAM-teamet.

Fortsättningsvis, att få tydlighet kring SAM-teamets uppdrag och riktlinjer beskrivs kunna vara till hjälp för personalen som aktualiserar när de ska presentera och rekommendera SAM-teamet för föräldrar och barn. Respondenterna beskriver att de önskar en tydlighet kring arbetsprocessen när ett barn aktualiseras till teamet. De önskar löpande uppdateringar om vem äger uppdraget, vem gör som vad och när samt vad man gör om ytterligare incidenter inträffar kring barnet och familjen.

Vidare önskar respondenterna ett förtydligande kring vilka aktörer SAM-teamet i sig samverkar med. När projektet inleddes 2019 såg strukturen annorlunda ut och fler verksamheter var delaktiga som rådgivare. En uppdaterad projektplan efterfrågas på hur det ser ut idag.

Återkoppling

Under temat återkoppling framkommer att respondenterna identifierat ett behov av återkoppling vad gäller vilka insatser som ges barnet och föräldrarna samt vilken effekten av insatserna blir. För att skapa bättre förutsättningar för lyckade insatser för barnet efterfrågas mer delaktighet hos berörda parter rörande planering framåt, när insatser ska ske och vem som ansvarar

för dem. Även protokoll och dokumentation anses viktigt för att förtydliga för alla inblandade vad som skett samt vad som förväntas framöver.

Behov

Baserat på respondenternas svar finns ett stort behov av samverkan för barn och unga då det är en grupp där man upplever att det psykiska lidandet ökar. Respondenterna beskriver en ökning av psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) hos barn och unga. Även skolfrånvaro och svårigheter hemma uttrycks samt att det är många barn som inte får hjälp. Runt de barn med svårigheter finns många olika aktörer inblandade varpå behovet av samordnade insatser är stort. Detta eftersom information lätt tappas när föräldrar och barn är i kontakt med olika aktörer, vilket i sin tur ger ytterligare påfrestningar för familjen. Det är viktigt att få en person eller ett team som kan hjälpa till att samla information, hjälpa familjerna att förstå vad som händer och hur vägen framåt kan se ut.

Respondenterna har identifierat ett ökande behov av samordnade insatser för barn, unga och deras föräldrar och frågan har väckts om SAM-teamet är tillräckligt stort. Man ser ett behov av ökade psykologkontakter för barn och unga och med det ett behov av att knyta fler psykologer till teamet. Frågan lyfts om man kan involvera UPH i samverkansuppdraget för att på så sätt få tillgång till mer psykologkunskap.

Trycket på övriga aktörer som tar emot barn med psykisk ohälsa är stort och det kan innebära långa kötider eller att insatser uteblir. Att insatser uteblir upplevs framför allt i förhållande till de barn som får NPF-diagnoser. Där finns det ett behov av att få veta mer om sin diagnos och vilka strategier som kan användas för att underlätta i vardagen. Att få mer hjälp och insikt i sin diagnos kan hjälpa till att få en fungerande skolgång vilket beskrivs som en friskhetsfaktor i sig. Även föräldrar och skola har behov av att ytterligare förstå vad en eventuell diagnos innebär. Om denna utbildande insats kan ges av SAM-teamet skulle man ha möjlighet att på ett bättre sätt gemensamt bemöta och hjälpa de barn och unga som har behov av stöd.

För att öka förmågan att hjälpa barn och unga ser respondenterna ett behov att ha professioner som primärvårdsrehab med i teamet för att kunna erbjuda insatser kring praktiskt stöd: sömnskolor, träning att aktivera sig, stödstrukturer i hemmet etcetera. Något som vore till hjälp för barn och unga med olika typer av svårigheter.

I intervjuerna identifierar respondenterna svårigheter med att komma i kontakt med specialistvård och att barn och unga nekas eller får stå i långa köer trots att behov av hjälp är stort. Dessa svårigheter har ökat sedan man införde att alla remisser går via En väg in (EVI). Man önskar även en mer lättillgänglig kommunikation mellan olika vårdkontakter där det kan finnas tillgång till rådgivning och dialog om hur man bäst bemöter barn och unga. Även en dialog om hur man på bästa sätt kan samarbeta och förse varandra med tydlig information om respektive uppdrag efterfrågas. Respondenterna uppmärksammar ytterligare behov av att ha smidigare övergångar såväl in till specialistvård som när en patient går från specialistvård till insatser på primärvårdsnivå.

Bidrag

Det framkommer hur SAM-teamet tillhandahåller flera bidragande insatser för familjerna och barnen. Både utifrån teamet i sin helhet, och mer specifikt utifrån de olika rollerna inom teamet. Föräldrastödjande insatser är ett av bidragen. Respondenterna beskriver hur teamet har en tydlig roll för vårdnadshavarna i sin dialog med dessa och erbjuder ett stort stöd och hållande. Ofta under en lång tid. När det skapas konflikter mellan skola och vårdnadshavare är teamet duktiga på att agera som en slags brygga mellan dessa för att förmedla de bådas perspektiv. Vårdnadshavare

känner sig inte lika ensamma och utsatta, de får förtroende för skolan, samtidigt som skolan får en bättre förståelse för deras situation. SAM-teamet påminner och problemlöser i stor utsträckning vid de tillfällen då föräldrar har egna svårigheter och eventuellt missar möten med skola och andra instanser. Allt för att skapa en så sömlös och hjälpsam situation för barnet och familjerna som möjligt i deras arbete och kontakt med olika instanser. Teamet medverkar ofta vid olika möten med familjerna vilket beskrivs skapa goda förutsättningar för dessa samt vara en stor trygghet för alla inblandade.

Vidare beskrivs det hur SAM-teamet stöttar vårdnadshavarna i utbildande insatser genom att skapa en större förståelse kring barnet och synen på barnets förmågor. I detta handleds också skolpersonal i att se nya ingångar kring hur de kan arbeta med barnet utifrån barnets förmågor, men också svårigheter, vilket är ett uppskattat stöd. Teamet kan lyssna in, förmedla emellan och bromsa när konflikter mellan barn, förälder och skola uppstår. De kan hjälpa till att hitta flera förklaringsalternativ kring det som uppstår samt nya insikter och ingångar i sättet att förstå sig på det som inte fungerar. Då skolan tillhandahåller pedagogiska insatser erbjuder SAM-teamet utvecklingsmässiga psykologiska kunskaper och ett familjeteoretiskt perspektiv. Vidare hjälper teamet till vid förberedande insatser vid en eventuell remiss till specialistvård och för att samla underlag till detta.

Respondenterna uttrycker att SAM-teamet är hjälpsamma vid komplexa ärenden och när andra instanser inte räcker till. De har förmåga att tänka flexibelt, lyssna in och agera snabbt vara snabba på bollen. Både vad gäller nya aktualiseringar och då avslutade kontakter blir aktuella igen. Även vid de tillfällen teamet inte erbjuder direkta insatser själva, förmedlar de ett hållande och ett stöd. De är behjälpliga vid att guida olika aktörer, professionella såväl som vårdnadshavare, i hur de ska gå vidare och var de kan söka hjälp om inte SAM-teamet själva tar nödvändiga kontakter. Respondenterna beskriver SAM-teamet som en slags spindel-i-nätet-roll när flera aktörer är inblandade samtidigt vilket gör att familjerna inte hamnar mellan stolarna. De agerar som namnet antyder samordnande utifrån sina olika huvudmän och roller och erbjuder därför ett helhetsperspektiv vilket uttrycks vara uppskattat.

Det faktum att SAM-teamet är en praktisk "hands on" grupp framkommer vara en av deras styrkor. Då det uttrycks hos respondenterna att flera samordnade insatser i kommunen erbjuds, poängteras det hur värdefullt det är att SAM-teamet agerar och gör saker, snarare än sitter i olika möten och bestämmer saker. Deras koordinerande roll där resurserna är samlade, där insatser inte sker parallellt och där sekretessen är bruten beskrivs som ytterligare en styrka med teamet.

Respondenterna beskriver hur teamet bidrar med strukturella vinster genom att de arbetar tvärprofessionellt. Ett sådant arbete bidrar till snabbare insatser med hänsyn till ett större ansvarstagande. Dessutom har teamet stor förståelse för olika aktörers förutsättningar och mål, samt möjlighet att förmedla dessa till alla inblandade på ett språk alla förstår.

Diskussion

Utifrån temat *struktur* framkommer en önskan om att ha ett tydligare ramverk kring sig. Detta ramverk framstår handla om både en individ/en grupp individer att rapportera sitt arbete till samt vända sig till vid olika ärenden och beslutsfattande frågor. Någon som ger teamet ett tydligt mandat, som legitimerar deras funktion och anledningen till att de finns som en samverkande insats. Därtill ett ramverk i den bemärkelse att formella underlag och styrdokument - en uppdaterad

uppdrafsbeskrivning med tillhörande projektplan som skulle ge teamet en mer dagsaktuell, tydlig riktning och styrning i sitt arbete. Detta är i linje med det som Axelsson & Bihari Axelsson (2013) skriver om förutsättningar för en lyckad samverkan. Författarna (2013) förklarar vikten av att ha en tydlig ledning som fördelar resurser och mandat till den samverkande gruppen. Just nu beskrivs SAM-teamet sköta det dagliga arbetet väldigt väl. Men en ledande funktion skulle sannolikt kunna bidra med stödjande resurser för att underlätta arbetet ännu mera och utveckla de områden som teamet inte har möjlighet att utveckla själva.

Vidare, med tydligare styrdokument och arbetsunderlag blir teamets insatser lättare att följa upp och utvärdera. Detta är en ytterligare aspekt som uttrycks. Respondenterna beskriver ett behov av kontinuerlig utvärdering och uppföljning av teamets insatser. Både i form av att utvärdera kvaliteten på de insatser som görs, och genom att följa upp resultaten som blir av insatserna. Det framkommer funderingar kring effekten av teamets arbete, hur väl de tar hand om den målgrupp som de är menade att hjälpa, men också huruvida deras resurser utnyttjas ändamålsenligt jämfört med andra samverkande insatser i kommunen.

Axelsson & Bihari Axelsson (2013) beskriver hur individer med mer komplexa och sammansatta behov kan vara i behov av samverkande insatser då funktionen med dessa är att på ett mer ändamålsenligt vis använda de resurser som finns tillgängliga. Framför allt då övriga verksamheter och mer fristående insatser inte räcker till. Samverkande insatser är menade att höja kvaliteten, vara mer effektiva samt leda till större måluppfyllelse jämfört med övriga alternativ (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013). Men författarna (2013) lyfte då också vikten av att utvärdera dessa insatser. Ansvar för utvärdering ligger på huvudmännen (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013) vilket ännu mer styrker önskan om och funktionen med en ledande grupp för teamet. Utvärderingen bör dessutom göras mot jämförbar kontrollgrupp eller över tid (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013), vilket man behöver ta ställning till. Då teamet funnits sedan 2019 och utvärderades senast 2021 skulle en jämförelse mot det som framkom 2021 kunna göras. Om inte annat att från och med nu implementera rutiner för att på bästa sätt utvärdera teamet kontinuerligt och följa dess utveckling.

Utifrån temat *tillgänglighet* beskrivs SAM-teamet inte synas i tillräcklig utsträckning. Respondenterna beskriver hur de inte är informerade om när och hur teamet kan användas och därför möjligtvis inte utnyttjar teamet och deras insatser som resurs i tillräcklig utsträckning. Möjligtvis skulle fler barn och unga aktualiseras om fler hade kännedom om teamet. I linje med ovan nämnda resonemang kring att ändamålsenligt utnyttja resurser på ett effektivt vis vid samverkande insatser (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013), skulle kanske detta göras i högre utsträckning om SAM-teamet presenterades på ett tydligare sätt inom kommunen. Både vad gäller en tillgänglig hemsida att söka information på, informationsblanketter som enkelt kan administreras ut till familjer, samt användarvänliga underlag och blanketter vid användandet av SAM-teamet. Möjligtvis skulle teamet tjäna på att åka runt till skolor, vårdcentraler och andra berörda verksamheter och berätta mer om vilka de är, hur och för vilka de arbetar samt hur man tar kontakt med dem.

Som det verkar nu är SAM-teamet tillräckligt stort för att ta om hand om de aktualiseringar som kommer in. Om fler skulle börja vända sig till teamet och aktualisera fler barn och unga kanske teamets storlek och resurser behöver utvärderas och omprövas. Detta är i så fall något som ledningen behöver förhålla sig till.

I linje med temat *tillgänglighet* framkommer också ett behov av och en önskan om *återkoppling*. Det framgår utifrån intervjuerna med respondenterna att en större transparens och tydlighet kring vem som ansvarar för barnet/ungdomen när denne är aktualiserad. En tydligare kommunikation efterfrågas kring arbetsgången då SAM-teamet tar sig an barnet/ungdomen om vilka insatser som görs, vad som förväntas av respektive part och hur man agerar om ytterligare händelser inträffar hos barnet/ungdomen som inte fanns med från start vid aktualisering. Helt enkelt en tydligare, mer löpande kommunikation, såväl muntligt som skriftligt kring ansvarstagande, planering framåt, löpande insatser, vilka effekterna av insatserna varit och en i allmän hjälpsam återkoppling mellan vuxna och aktörer som är inblandade kring barnet/ungdomen framstår önskvärt. Här går det möjligtvis att lyfta in Axelsson & Bihari Axelsson (2013) resonemang kring att samverkande insatser tar tid i anspråk. Det är därför inte eftersträvansvärt att ödsla onödig tid på organisering och planering om detta inte leder till faktiska hjälpande insatser för barnet/ungdomen. SAM-teamets styrka är som nämnt bland annat det faktum att de agerar och *gör* saker, snarare är att sitta i dolda rum och "bara" prata om saker. Att utvärdera rutiner kring meningsfull kommunikation och återkoppling för inblandade parter, kan sannolikt göra deras insatser ännu mer verkningsfulla.

Utifrån temat *behov* beskriver respondenterna en upplevelse av att målgruppen barn och unga idag har ett ökande behov av stöd och vård. Detta på grund av psykisk ohälsa i allmänhet och en högre grad av diagnostisering av NPF-diagnoser i synnerhet. Det finns idag ett högt tryck på de aktörer som arbetar med målgruppen inom såväl primärvård som specialistvård. Trycket är högt trots att primärvård utökats med UPH-mottagningar i närområdet. Det finns även en upplevelse av att det är en stor andel barn och unga som idag inte får den hjälp de behöver och att detta skapar ökade svårigheter både hemma och i skolan där även skolfrånvaro är vanligt förekommande. Utifrån den ökande komplexitet kring svårigheterna behövs det därför insatser både för den unga i sig, och för föräldrar och skola som är i behov av olika typer av stöd. Här har den samordnande funktionerna som SAM-teamet, men även andra samverkansinsatser en viktig funktion. Som Axelsson & Bihari Axelsson (2013) skriver är syftet med att samordna insatser och samarbeta över gränser att bättre tillgodose barnens behov samt att göra det lättare att tillgodose kraven från omgivningen och deras behov (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013).

Vidare uttrycks ett behov av att utöka andelen psykologer kopplade till teamet samt att utöka teamet med andra professioner som exempelvis primärvårdsrehab för att på ett bättre sätt möta de behov som finns. Detta är något som en styrgrupp hade kunnat utvärdera och möjligtvis tillgodose gruppen med.

Utifrån temat *bidrag* framkommer det hur teamet är bra på att ta om hand om alla aktuella personer runt omkring barnet/ungdomen och på så vis tillgodose flera behov samtidigt. Genom att både stötta, utbilda och problemlösa kring vårdnadshavare, handleda skola samt involvera och

kommunicera till övriga instanser som är aktuella kring barnet/ungdomen, skapar teamet ett hållande som är väldigt uppskattat. Detta kan tänkas relatera till teorin om varför samverkande insatser utvecklas över huvud taget enligt Axelsson & Bihari Axelsson (2013). Författarna (2013) beskriver hur bland annat en ökad specialisering inom olika professioner i samhället leder till att samverkande insatser krävs för att tillgodose människor med mer komplexa sammansatta behov (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013). Därtill hur samverkan krävs för att omgivningens krav kring individen också ska kunna tillgodoses (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013). SAM-teamet beskrivs uppfylla just detta. De tar ansvar för utsatta familjer för att dessa inte ska falla mellan stolar och för att alla inblandade parter tillsammans ska kunna verka så ändamålsenligt som möjligt kring familjen och därmed barnet/ungdomen.

I linje med teorin om tillitens funktion för att kunna arbeta flexibelt, skapa handlingsutrymme och därigenom kunna problemlösa på ett effektivt sätt utifrån olika perspektiv och kunskapsområden (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013), verkar även detta vara något som teamet uppfyller. Respondenterna beskriver hur teamet har förmåga att arbeta snabbt, flexibelt och integrerat, vara en "hands-on" arbetsgrupp som försöker sörja för alla inblandades behov genom direkta eller indirekta stödjande insatser. Detta tyder på tillit till varandra och respektive teammedlems kompetens, samt att de uppfyller syftet med samverkande insatser i allmänhet. Därutöver framstår ett genomgående tema hos respondenterna vara teamets stora engagemang i sina arbetsinsatser. Detta verkar även teorin kring samverkan stödja eftersom denna säger att goda samverkande insatser leder till ett ökat engagemang hos delaktiga aktörer (Axelsson & Bihari Axelsson, 2013). Författarna (2013) beskriver hur framgångsrika samverkande insatser, förutom att bidra till engagemang, också främjar dialog och bidrar till att kunskap och kompetens spillas över bland de inblandade, vilket framstår gälla för SAM-teamet. Sammantaget verkar teamet uppfylla många av de fördelar som samverkande insatser är menade att leda till.

Slutsatser

Syftet med firmauppdraget har varit att utvärdera SAM-teamets samverkande insatser. Mer specifikt har frågeställningarna varit:

- 1) *Finns behovet kvar av denna samverkansmodell?*
- 2) *Om den ska finnas kvar, behöver den förändras?*

Utifrån våra intervjuer med respondenterna och de teman som presenteras i resultatdelen är våra slutsatser att det finns ett behov av SAM-teamets insatser. Vad gäller frågan om samverkansmodellen som den ser ut idag behöver förändras, framstår det finnas ett par utvecklingsområden. Dessa har främst att göra med strukturen och den bristande styrning som råder kring SAM-teamet, samt tillgängligheten i form av bristande synlighet och okunskap bland aktörer runt teamet kring hur de arbetar. Nedan följer ett par rekommendationer utifrån våra slutsatser:

- Tillsätta en styrgrupp med funktionen att legitimera teamet och dess funktion, utvärdera gruppens insatser kontinuerligt, samt vara en instans för gruppen att rapportera och vända sig till vid övergripande frågor.
- Utvärdera och uppdatera styrdokument - uppdragsbeskrivning, projektplan samt aktualiseringsblankett.
- Öka tillgängligheten till och synligheten av teamet, genom att bland annat förmedla lättillgänglig information om *att* dom finns, *hur* de arbetar samt *när* de kan vara aktuella att kontakta.
- Utvärdera hur samverkande insatser i kommunen fungerar, påverkar varandra samt om dessa tillgodoser behoven som finns och därmed om resurserna används på ett ändamålsenligt sätt.
- Göra en utvärdering av teamets insatser utifrån föräldrar och barns perspektiv

Referenser

- Axelsson, R & Bihari Axelsson, S. (2013). *Om Samverkan - för utveckling av hälsa och välfärd*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Braun, V & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* Vol. 3, Iss. 2, 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa